

Otroci, ubogajte svoje starše!

(Spisal Lj. T.)

Frakeljnov Jurče je bil vse poprej nego ubogljiv. Če so mu oče kaj storiti rekli, ali ga mati kaj prosili, vselej je dolgo časa poprej premišljeval, ali bi storil, ali ne. Se vé, da so ga oče večkrat svarili in djali: „Jurče, kdor ne uboga, ni od Boga, in česar se mlad privadiš, se tudi v starosti ne bodeš odvaditi mogel,“ ali vse to je Jurčeta le kaj malo ganilo. Sklenil je sicer večkrat, da bo očeta ubogal in tudi vse storil, kar mu bodo mati rekli, ali vse to si je le mislil; ko je pa bilo treba ubogljivost djansko pokazati, bil je Jurče le stari Jurče. — Znabiti, dabi bil Jurče ves drugačen, ako bi ne bil k Šterlinovemu Matevžu tako rad in pogostoma zahajal.

Šterlinov Matevž je bil pa še bolj poreden nego Frakeljnov Jurče. Očeta še poznal ni, le mater je še imel, ki je pa reva v velikem poslu, s katerim je sebi in Matevžku potrebni vsakdanji kruh služila, le malo na-nj paziti mogla. Kjerkoli se je v vasi kaj napačnega pripetilo, vselej je bil le Šterlinov Matevž kriv. Če je kdo kakošno steno počeečkal, kupe sena po travnikih razmetal, konju rep izpodrezal, plot raztergal, v ključalnice kline zabil, vaške pse razdražil, kamenje na drevesa metal ali kako drugače zabavljal, nihče drugi, le Šterlinov Matevž je bil kriv. Šolo je že davno na klin obesil. Sicer se je za silo brati in svoje imé zapisati naučil, ali vse druge potrebne reči, katere dobri otroci v šoli z veseljem poslušajo, bile so Matevžu kinežke zastavice, o katerih se mu še sanjalo ni. In vendar je Šterlinov Matevž bil najljubši tovariš Frakeljnovega Jurčeta.

Otroci! po družbi se ljudje poznajo. Naroden pregovor pravi: „Povej mi, s kom se družiš, pa ti bodem povedal, kakošen si.“

Jurče je bil še le nekaj mesecev čez 7 let star. Bil je ravno na razkrižji med dobrim in slabim življenjem. Dobri oče so mu kazali pot v srečno, a neskušeni Matevž v nesrečno prihodnost.

Človeška narava je bolj k slabemu nego k dobremu nagnjena. Človek večidel z veseljem nastopi nesrečno pot in še le potem, ko že prav daleč zabrede, odprejo se mu oči, s požalovanjem in obupom verne se potem zopet na pravo stezo, ki pelje k sreči, — ali — oh — da ni tolikokrat prepozno!

Mlado serce je kakor vosek, kjerkoli ga primeš, pozna se; iz njega lahko narediš krepost in slabost. Kdor ima še mlado serce, naj si dobro te besede va-nj vtisne.

Jurče se vé, da na vse to ni nič mislil. Njemu je bil le Šterlinov Matevž pred očmi. Toda njegov oče niso mnogo noči spali. Večkrat so djali: „Vse rajše zgubim, dà še celó umerjem rajše, kakor da bi videl svojega Jurčeta hoditi po krivem potu življenja!

Oče so jokali, Jurče jih ni slišal. Jurče je terdno spal in sanjal o Matevžu. O, kako britke so očetove solzé in kako hudo ranijo sercé!

*

Nekega dne Jurčeta že na vse zgodaj ni bilo nikjer videti. Vse praševanje je bilo zastoj. Lipnikova Marjetica je djala, da ga je že ob

šestej uri zjutraj videla s Šterlinovim Matevžem proti gozdu Zeleniku mahati, a stari Poradel je pa terdil, da ga je sicer tudi z Matevžem vidil, ali da sta žvižgaje čez Terčkov vinograd v Bèzgovo dolino šla.

Skerb in jeza Jurčetovega očeta se ne dá popisati. Mati so ga sicer tolažili in djali: „Ko bosta lačna, bosta že prišla domu,“ ali te besede skerbnega očeta niso potolažile.

„Naš sinko je čedalje slabejši,“ rekli so, „in nazadnje še mi dva doživiva, da ga bodo po sodnijah vlekli.“

Berž ko so od dela vstali, pohité do vdove Šterlinovke, da jo za svojega Jurčeta na odgovor pokličejo.

„Vi ste vsega tega kriva,“ povzamejo ostro, „ko bi na svojega poredneža le količkaj bolj pazili, bi moj Jurče ne bil tak. Vaš sin vas bode še danes ali jutri sam preklinjal . . .“

Šterlinovka se pa tudi zdaj ni veliko brigala za svojega Matevža. Rekla je, da je že večkrat ves dan v gozdu ostal, pa da je zvečer vselej zopet zdrav in vesel domu prišel.

„Le ne skerbite preveč,“ poreče skerb-nemu Frakeljnu, „i kdo bi vendar na vsako stopinjo svojih otrok gledal in pazil, vsaj bi potem takem nič drugega delati ne smel. Če bo pa danes ali jutri kruha stradal,

sam si bo kriiv, od mene dobiva dovolj dobrih naukov.“

S temi besedami se Šterlinovka oberne od svojega soseda.

„Dokler je drevo še mlado, dá se pregibati,“ reče stari Frakelj, „in če svojih otrok že zdaj k dobremu ne nagiblremo in jih ne izgladimo dobro, bode potem prepozno. Jaz, dokler sem živ, ne bodem sam svojemu otroku nesreče koval. Po mojej smerti naj bode kakoršen hoče, ali dokler v meni očetovsko sercé bije, ne sme biti poreden.“

Te besede so menda tudi Šterlinovko nekoliko ganile, ker je potem ves dan, kar sicer ni bila njena navada, svojega Matevža po vasi iskala in sosede za-nj popraševala, toda — zastonj.

Velika brezovka je danes pervipot stala v kotu pri Šterlinovkinej postelji.

Jurče in Matevž sta bila zares že zgodaj zjutraj od doma odrinila. Že več dni poprej sta se pogovarjala o tičjih gnjezdih in Matevž je pripovedoval da vé za prav veliko lastovičino gnjezdo v „spodnjem gozdu,“ ki je pa dobro uro hodá od doma. Jurče si ni dal dvakrat reči. Veselje, da bo šel z Matevžem v „spodnji gozd,“ mu celo noč ni dalo spati. Vso noč so mu lastovice v sanjah nad glavo letele.

Ko sta se oba iz doma podala, brez da bi ju kdo opazil, odrineta jo naravnost proti „spodnjemu gozdu“ na lastovičin lov.

Žvižgaje jo mahata čez polje, njive in vinograde. Čez pol ure ozreta

se nazaj in o domačej vasí ni bilo več niti duha niti sluha, le gosta megla, kakor da bi se dotikala na bregovih visokih oblakov, bila je za njima.

„Tam le imava še priti v Mlakarjevo dolino; potem v Goslarjev log in Prelesnikov vinograd, pa sva v „spodnjem gozdu“ reče Matevž in se od veselja nekoliko kratov pred Jurčutom zasučē.

Jurčetu je bila vsa ta pot popolnoma neznana. V svojem kratkem življenji ni bil še veliko čez 100 korakov daleč od rojstne vasí. Le v kleti, ki pravijo, da je dobre četert ure od vasí, bil je dvakrat z očetom. Tiho je poslušal Matevža in djal bi, da je bil že truden, kajti le prav počasi je koráčil za brihtnim Matevžem.

„Ko bi si bila vsaj nekoliko koščekov kruha vzela seboj,“ reče z žalostnim glasom Jurče in globoko vzdihne.

Matevž ga pogleda od pete do glave in reče: „Nò, ti si mi pravi junak. Ni mogoče, da si že lačen. Jaz sinoči nisem prav ničesar večerjal, pa še nisem lačen. Vendar sem si pa vzel seboj kos kruha in nekoliko drobtinic sira, ali vse to, dragi moj Jurče, vse to je za gospoda Matevža, a ti moj naboré, če si lačen, poiskati si bodeš moral v „spodnjem gozdu“ jagod ali malin, ako jih so namreč kače še kaj pustile, ali si pa boš moral usta s pestjo zamašiti.“

Jurče milo pogleda svojega hudobnega tovariša, kakor bi njegovim besedam ne hotel verjeti.

Ali Matevž je bil že skozi in skozi pokvarjen. Za-nj je bilo veselje, ako bo Jurče lačen njega sitega gledal.

„Človek mora zmiraj za življenje skerbeti,“ reče Matevž, „jaz sem že sinoči vse omare pregledal, pa razun teh drobtinic sira in malo kruha ravno včeraj nisem ničesar drugega najti mogel. Ti si pa zares pravi bedak; v vašej omari je tudi suhih klobas — to jaz prav dobro vém — zdaj pa le bodi lačen, drugopot bodeš že pametnej!“

Na vse te slabe nauke je Jurče le molčē za Matevžem taval.

Prišedši v gozd se najpoprej vsedeta. Matevž privleče iz žepa svoj kruh in sir, ter jame smejaje se jesti.

Jurče se na trebuh vleže in z nogami po zemlji tolče.

Ko Matevž svoje brešnjo sné, vstane, ter jo prav hitro v gosti boršt odmaha. Tudi Jurče vstane in gre počasi za njim, ali pri serci bilo mu je nekako čudno, čisto nenavadno.

Nekoliko ur poredoma je Matevž ubogega Jurčeta po temnem gozdu prepeljeval, brez da bi Jurče védel, kam bosta prišla in kaj bosta začela. Od obljubljenih gujzd, tičev, jagod itd., ni bilo niti duha niti sluha. Matevž zdaj o vsem tem še besedice ne omeni.

Prideta do kraja, kjer je bil širok hrast posekan, ter je steblo gladko kakor miza stalo v gozdu. Tu pravi Matevž Jurčetu, da se naj vsede in ga nekoliko časa počaka, on bo le enmalo v stran skočil in za neko gnjezdo pogledal, prišel bo pa koj zopet nazaj; za to gnjezdo namreč ne sme védeti nobena živa duša, tudi Jurče ne.

Jurče se vsede, Matevž pa jo naglo naprej v temni gozd odrine.

Truden in vspehan od daljne hoje revni Jurče poleg posekanega hrasta kmalu zaspí. Ko se probudi, bilo je soluce že visoko na nebu, gotovo je v domačej vasi že poldne odzvonilo.

Lačen je bil in žejen. „O, zakaj sem vendar neporednega Matevža ubogal, zakaj nisem pri svojem dobrem očetu doma ostal? In pa še celó danes, ko imajo doma ajdove žgance s sladkim mlekom!“

Tako je premišljeval Jurče pri praznej hrastovej mizi v temnem gozdu.

„In če nazadnje Matevža še celó nazaj ne bo!“ — pade mu zdaj v glavo, — „i kaj bom neki potem začel, kako bom domu prišel?“

Jurče se v tej svojej misli tudi ni zmotil. Matevža res ni bilo več nazaj. Jurčetovo vpitje, zvižganje in klicanje po Matevžu je le od debelih hrastov in bukev po gozdu odmevalo. Ni je bilo žive duše, ki bi bila slišala Jurčetovo zdihovanje. Žalosten vstane in tava simtertje po gozdu, mislé, da bo vendar kje kako domačo hišo zagledal. Ali vse zastonj; čim dalje je Jurče hodil, toliko temnejše je bilo v gozdu.

Čez nekaj časa vgléda pred seboj mali griček, na katerem je bila neka stara, a vendar še dobro ohranjena podertina.

Tukaj gori se zdaj poda, pa tudi tukaj ne najde žive duše. Vsede se v kot na kameneno ploščo in premišljuje, kaj mu je zdaj storiti.

„Kaj bo vendar z menoj, če bom moral tukaj prenočiti? Kje bom našel mehko posteljico, svojega dobrega ateja in svojo dobro mamico? In pa še ta lakota! O, kako mi kruli po trebuhu! Pač je strašno biti lačnemu, in ne imeti niti najmanjega koščeka kruha, niti kozarca bistre studenčnice!“ Tako vzdihuje in joka Jurče.

Vsega tega bi ne bilo, ko bi bil Jurče ubogljiv, in bi bil poslušal svoje skerbne starše.

Ves popoldne sedi Jurče v kotu pri starej podertini, katere dosihmal še nikoli ni videl. Solnce je že pojemalo, — „oh — kaj bo vendar, kam bom šel?“ joka Jurče in še rute nima, da bi si solze obrisal.

„Nikoli, nikoli ne bodem več malopridnega Matevža poslušal, le svoje ljube starše hočem ubogati.“ — to je bil resni sklep, ki se je v teh bridkih trenutkih v Jurčetovem serci porodil.

Bil je truden in od slabine ves zaspan. In glej, — ravno ko misli zaspati, sliši neko šumljanje, in predno se je mogel ozreti, prideta dva psička k njemu, kakor bi ga hotla prositi, da ju reši. — Bila sta psička soseda Motikarja, našemu

Jurčetu prav dobro znana. — Motikar je pobiral grajski žir v gozdu. Berž ko ne, sta se mu psička zgubila in enako Jurčetu tavalala po temnem gozdu, dokler sta nehoté prišla do starega zidovja, pri katerem v gledata vzdihajočega in zaspanega Jurčeta.

Jurčetu je bilo precej laglje pri serci, čeravno se ni mogel nadejati, da bi mu bila psička kaj pomagati mogla.

Ali zdaj, — glejte si drugo veselje za našega Jurčeta!

Slišalo se je glasno zvižganje in klicanje po psičkih. Bil je Motikarjev glas, ki je svoja psička po gozdu sklicaval in iskal.

Na ves glas zavpije zdaj Jurče, kolikor je le mogel na svoja mlada persa: „Tukaj smo, tukaj — sosod, jaz in vaša psička.“

Precej dolgo je trajalo, da je Motikar do zidovja primahal. Jurče je moral poprej vsaj petnajstkrat svoje poprejšne besede z vsem glasom ponoviti.

Motikar prišedši k zidu, se ne malo začudi, ko Frakeljnovega Jurčeta kot varha svojih psičkov zagleda. Mislé, da ju je Jurče seboj odvabil, jame ga ostro oštevati.

Jurče zdaj vse odkritoserčno pové, kako ga je Šterlinov Matevž izvodil, kako je ves dan tukaj pri tem zidu dolgčas prodajal, ker ni znal iz gozda domu priti.

„Tedaj sta te moja psička znabiti smerti rešila“ povzame Motikar. „Glej, ljubi moj Jurče, kako Bog neubogljive otroke kaznuje. Ti imaš gotovo dobre starše, le pojdi z menoj domu, prosi za odpuščenje in obljubi, da ne bodeš več Šterlinovega Matevža poslušal.“

Jurče obljubi to storiti in gre ves zamišljen za sosedom Motikarjem.

Prišedši do kraja, kjer je Motikar nabrani žir shranil, privleče sosod iz starega jerbasa košček pogače, ter jo dá Jurčetu, ki jo je, se vé da, z največjo slastjo jedel.

Ravno je pri domačej cerkvi „zdravo Marijo“ odzvonilo, ko pride Jurče z Motikarjem in z njegovima psičkoma domu.

Doma so oče in mati pri večerji ravno žlico na mizo položili ko stopi Motikar z Jurčetom v hišo in celo dogodbo pové.

Jurče je ves čas le tiho v kotu stal in radovedno čakal, kaj bodo oče rekli.

Videlo se mu je na prepadenem obrazu, da bo ves drugačen, da ga je skušnja naučila ubogljivosti.

Oče na vso dogodbo kar besedice ne spregovoré, temveč se dela po-primejo kakor da bi Jurčeta še videli ne bili.

Mati odidejo tudi iz sobe, brez da Jurčeta pogledajo. Meta odnese prazno skledo iz hiše in tako je bil celi prizor, na katerega je Jurče bil tako radoveden, pri kraju.

V stiski in nadlogi človek pameten postane. Tako je bilo tudi pri Jurčetu. Ves skesan se verže na kolena pred očeta in mater in — joka. Solzé mu ne pusté drugega izgovoriti nego: „Oče, mati, vsaj bom ubogal.“

Prijazen pogled očetov bil je znamenje, da so Jurčetove besede očeta v serce ganile. Tudi mati pridejo k Jurčetu in jokajo.

„Zdaj vidim“ pravijo oče, „da boš ves drugačen; tedaj vstani in bodi zanaprej dober in ubogljiv, pa tudi vedno zaupaj v Boga, ki te je na tako čudni način smerti rešil.“

Oče in mati poljubita Jurčeta, ki je pozneje v maternem naročji sladko zaspal. — Drugo jutro je dobil Jurče v svojo kavo več sladkorja nego drugokrat — Bilo je Jurčetu, kakor da je na novo oživiljen. Bil je ves drugačen. Ubogal je svoje starše na vsaki mig. Bil je v šoli prvi, sploh je bil vzor vsem drugim vaškim otrokom.

A Šterlinov Matevž? Priklatil se je še le čez dva dni domu. Mati so ga sicer pozdravili z brezovko, ali potem ga zopet ni bilo tri dni domu. Pozneje je v bližnji reki, kamor se je sam kopat hodil, žalostno utonil. Cela vas je djala: „Prav je za njega; bil bi tako nesrečen človek.“ — Otroci! bodite ubogljivi!

V r e m e j e p r a v .

Nikdo ne more vsem ljudem prav storiti; kar se enemu dopade, drugemu ni všeč. Dà, še celó Bog ne naredi vsakemu vse po volji, ter pošlje zdaj gerdo zdaj lepo vreme, brez da bi koga vprašal, ali mu je vreme po godu ali ne. In človek, ki s svojo kratko pametjo ne razumé božjih sklepov, prederzne se višepot grajati Bogá, da ne dela prav, ter se večkrat huduje in godernja nad kakim dežjem ali gerdim vremenom. — Kako napačna je taka nejevolja, uči nas sledeča povest, ki je skozi in skozi resnična. Pripovedoval mi jo je starček, ki je bil sam priča temu, kar vam bodem tukaj povedal.

„Imel sem očeta,“ tako mi je pripovedoval starček, „ki mi ga je pa Bog že davno vzel k sebi v nebesa. Imeli so to navado, Bog jim daj dobro, da so besede „vreme je prav“ imeli pri vsakej priložnosti na jeziku. Kedar koli so srečali kakega znanca, bile so njih prve besede: „Vreme je prav!“ Dà, še celó v druge pogovore vpletali so večkrat besede „vreme je prav,“ brez da bi hotli. In kakor ljudje sploh svojo molitev končajo, ter besedico „amen“ na koncu pristavljajo, tako so tudi moj rajniki oče vsak govor končali z besedami: „Vreme je prav!“ Vsi ljudje v soseski, ki mojega rajnega očeta po imenu ali osobi niso poznali, po njihovih navadnih besedah spoznali so ga berž.

Nekega dné moj oče zbolijo in umerjejo. Sosedje pridejo, merliča umijejo, preoblečejo in po navadi na mertvaški oder položé. Rajniki moj oče so bili dober človek, posebno do revežev in ubožnih ljudi. Zato je pa tudi veliko ljudi prišlo na večer rajnega obiskat in za njegovo dušo molit. Ležali so oče že dva dni na mertvaškem odru in prišel je že čas, da bi se truplo pokopalo v blagoslovljeno zemljo. Ali glej! padel je čez noč jako debel sneg in snežilo je še zmiraj tako hudo, da človek človeka ni videl, če sta si le malo bila narazen. Bilo je tedaj nemogoče spraviti merliča v takem vremenu na pokopališče, ki je bilo precej daleč od naše hiše. Hočeš, nočeš, — pripravljene pogrebci so morali čakati na boljše in pripravniše